

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING
KONSTITUTSIYAVIY VAKOLATLARI VA HOKIMIYATLAR
O'RTASIDAGI O'ZARO TIYIB TURISH VA MUVOZANAT
MEXANIZMLARI**

Nurmatova Matluba

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi
Toshkent Davlat Yuridik Universiteti magistri

Annotatsiya: Mazkur ilmiy ishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining konstitutsiyaviy-huquqiy maqomi, vakolatlari hamda ushbu vakolatlarni amalga oshirish jarayonida qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati o'rtasidagi o'zaro tiyib turish va muvozanat mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy manbasi sifatida 2023-yil 30-aprelda referendum orqali qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahriri, amaldagi qonunchilik hujjatlari, milliy konstitutsiyaviy huquq fanidagi ilmiy qarashlar hamda xorijiy olimlarning prezidentlik instituti va hokimiyatlar bo'linishi haqidagi nazariy yondashuvlari o'rganildi. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada Prezident davlat boshlig'i sifatida belgilangan bo'lib, uning davlat hokimiyati organlarining kelishilgan holda faoliyat yuritishini va hamkorligini ta'minlashdagi roli alohida mustahkamlangan. Shu bilan birga, Prezident vakolatlarining parlament ma'qullashi, Senatning saylash va tasdiqlash vakolatlari, Konstitutsiyaviy sudning ishtiroki hamda Vazirlar Mahkamasining parlament oldidagi hisobdorligi orqali muvozanatlashtirilishi ko'rsatib beriladi. Tadqiqot yakunida Prezident vakolatlarini samarali amalga oshirish bilan birga konstitutsiyaviy cheklovlar,

parlament nazorati va sud nazoratini yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: Prezident vakolatlari, hokimiyatlar bo'linishi, tiyib turish va muvozanat, Oliy Majlis, Vazirlar Mahkamasi, Senat ma'qulovi, Qonunchilik palatasining roziligi, parlament nazorati.

Abstract: This article analyzes the constitutional and legal status of the President of the Republic of Uzbekistan, presidential powers, and the mechanisms of checks and balances among the legislative, executive, and judicial branches of government. The main sources of the research include the new edition of the Constitution of the Republic of Uzbekistan adopted by referendum on 30 April 2023, current legislation, scholarly works of Uzbek constitutional law scholars, and comparative approaches developed by foreign scholars concerning presidential institutions and the separation of powers. Under the new Constitution, the President is defined as the Head of State and is responsible for ensuring coordinated functioning and cooperation among state authorities. At the same time, presidential powers are balanced through parliamentary approval procedures, the powers of the Senate, the participation of the Constitutional Court, and parliamentary accountability of the Cabinet of Ministers. The study concludes with several proposals aimed at strengthening constitutional limitations, parliamentary oversight and judicial review while maintaining the effective exercise of presidential powers.

Аннотация: В данной научной работе анализируются конституционно-правовой статус Президента Республики Узбекистан, его

полномочия, а также механизмы взаимного сдерживания и баланса между законодательной, исполнительной и судебной ветвями власти. Основными источниками исследования являются новая редакция Конституции Республики Узбекистан, принятая на референдуме 30 апреля 2023 года, действующее законодательство, научные труды узбекских ученых в области конституционного права, а также зарубежные научные подходы к институту президентства и принципу разделения властей. В новой редакции Конституции Президент определяется как глава государства, обеспечивающий согласованное функционирование и взаимодействие государственных органов. Одновременно его полномочия ограничиваются и уравновешиваются посредством механизмов парламентского согласования, полномочий Сената, участия Конституционного суда и парламентской ответственности Кабинета Министров. В заключении предлагаются научно-практические выводы по дальнейшему совершенствованию механизмов парламентского и судебного контроля при сохранении эффективного осуществления президентских полномочий.

KIRISH

Zamonaviy demokratik davlatda davlat hokimiyatining tashkil etilishi va uning vakolatlarining o'zaro muvozanatlashtirilishi konstitutsiyaviy huquqning eng muhim masalalaridan biridir. Hokimiyatning bir davlat organi yoki mansabdor shaxs qo'lida haddan tashqari jamlanib qolishining oldini olish, davlat hokimiyati organlarining mustaqil faoliyat yuritishini ta'minlash hamda ular o'rtasidagi

hamkorlikni samarali tashkil etish demokratik huquqiy davlatning muhim shartlaridan hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 30-aprelda referendum orqali qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi davlat hokimiyati tizimining konstitutsiyaviy asoslarini yanada takomillashtirdi. Konstitutsiyaning 11-moddasida davlat hokimiyati tizimi qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatiga bo'linishi prinsipiga asoslanishi belgilangan. Mazkur norma Prezident vakolatlarini ham hokimiyatlar bo'linishi va o'zaro muvozanat tizimi doirasida amalga oshirish zarurligini anglatadi.

Yangi Konstitutsiyaning 105-moddasida Prezident O'zbekiston Respublikasining davlat boshlig'i sifatida e'tirof etilgan hamda uning davlat hokimiyati organlarining kelishilgan holda faoliyat yuritishini va hamkorligini ta'minlashi belgilangan. Bu qoida Prezidentning faqat ijro etuvchi hokimiyat bilan bog'liq mansabdor shaxs emas, balki davlat hokimiyati tizimining umumiy muvofiqlashtirilishini ta'minlovchi konstitutsiyaviy institut ekanligini ko'rsatadi. Shu jihatdan Prezident vakolatlarini o'rganishda faqat Konstitutsiyaning Prezidentga tegishli moddalarini tahlil qilishning o'zi yetarli emas — Prezidentning vakolatlari Oliy Majlis, Vazirlar Mahkamasi, sud hokimiyati, Konstitutsiyaviy sud va boshqa davlat organlarining vakolatlari bilan o'zaro bog'liq holda tahlil qilinishi lozim.

ASOSIY QISM

Mavzuning dolzarbligi, avvalo, O'zbekistonda konstitutsiyaviy islohotlarning yangi bosqichi bilan bog'liq. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada

Prezidentning konstitutsiyaviy maqomi va vakolatlari qayta tizimlashtirilib, ayrim vakolatlarni amalga oshirishda parlamentning ishtiroki va roziligi kuchaytirildi.

Konstitutsiyaning 109-moddasida Prezidentning asosiy vakolatlari belgilangan. Jumladan, Prezident fuqarolarning huquq va erkinliklari, Konstitutsiya va qonunlarga rioya etilishining, davlat suvereniteti, xavfsizligi va hududiy yaxlitligining kafilidir. Shu bilan birga, Prezident tashqi siyosat sohasida mamlakat nomidan ish ko'radi, diplomatik vakolatxonalar rahbarlarini tayinlash uchun Senatga taqdim etadi, ijro etuvchi hokimiyat organlarini tashkil etish va tugatish bo'yicha vakolatlarga ega.

Biroq mazkur vakolatlarning mavjudligi Prezident hokimiyati cheklanmaganligini anglatmaydi. Aksincha, yangi Konstitutsiya Prezidentning bir qator vakolatlarini boshqa davlat organlarining ishtiroki bilan bog'laydi. Masalan, Bosh vazir va Vazirlar Mahkamasi a'zolarini tayinlashda Qonunchilik palatasining ma'qullashi talab etiladi. Prezident Bosh prokuror va Hisob palatasi raisini Senat ma'qullaganidan keyin tayinlaydi. Konstitutsiyaviy sud, Oliy sud, Sudyalar oliy kengashi va boshqa ayrim institutlarga oid nomzodlar ham Senatga taqdim etiladi.

Bunday mexanizm hokimiyatlar o'rtasida o'zaro tiyib turish va muvozanatni ta'minlashga xizmat qiladi. Xorijiy konstitutsiyaviy huquq adabiyotida ham "checks and balances" tizimining asosiy vazifasi hokimiyatning bir tarmog'i boshqa tarmoqlar ustidan mutlaq ustunlikka ega bo'lib qolishining oldini olish sifatida izohlanadi. Abner S. Greene Prezidentning qonun ijodkorligi bilan bog'liq vakolatlarini tahlil qilar ekan, hokimiyatlar o'rtasidagi muvozanat mexanizmlari ijro hokimiyatining haddan tashqari kengayishiga qarshi muhim konstitutsiyaviy

vosita ekanligini ko'rsatadi. Alexander Bolton va Sharece Thrower tadqiqotlarida ham qonun chiqaruvchi hokimiyatning institutsional imkoniyatlari ijro hokimiyatini cheklashning muhim omili ekanligi ta'kidlanadi: parlamentning nazorat va tekshiruv imkoniyatlari yetarlicha rivojlangan bo'lsa, ijro hokimiyatining bir tomonlama qarorlar qabul qilish imkoniyati kamayadi.

O'zbekiston konstitutsiyaviy huquq fanida ham ushbu masala dolzarb hisoblanadi. Jumladan, A.M. Hoshimxonov Prezident va Vazirlar Mahkamasi o'rtasidagi munosabatlarni yangi Konstitutsiya normalari asosida tahlil qilib, davlat hokimiyati tizimida vakolatlarining qayta taqsimlanishi va ijro hokimiyatining huquqiy maqomiga e'tibor qaratadi. E.O. Qodirov va Sh.X. Zulfiqorovning "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining konstitutsiyaviy maqomi" nomli o'quv qo'llanmasida ham Prezidentning saylanishi, davlat boshlig'i sifatidagi maqomi, vakolatlari, Prezident hujjatlari va yangi konstitutsiyaviy o'zgarishlar tizimli ravishda yoritilgan.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 105-moddasiga ko'ra, Prezident davlat boshlig'i hisoblanadi va davlat hokimiyati organlarining kelishilgan holda faoliyat yuritishini hamda hamkorligini ta'minlaydi. Mazkur norma Prezidentning konstitutsiyaviy maqomini aniqlashda asosiy ahamiyatga ega. Shu bilan birga, bu maqom uning barcha davlat organlari ustidan bevosita rahbarlik qilishi degani emas: Konstitutsiyaning 11-moddasida hokimiyatlar bo'linishi prinsipi mustahkamlanganligi sababli, Prezident o'z vakolatlarini Konstitutsiya va qonunlarda belgilangan chegaralarda amalga oshirishi kerak. Konstitutsiyaning 15-moddasida esa Konstitutsiya va qonunlarning ustunligi so'zsiz tan olinishi, davlat organlari va mansabdor shaxslar ularga muvofiq faoliyat yuritishi belgilangan.

Prezident vakolatlarining konstitutsiyaviy chegaralaridan biri — uning vakolatlarini boshqa davlat organlari yoki mansabdor shaxslarga topshira olmasligidir (109-modda). Shuningdek, Prezidentning lavozimdagi faoliyatiga doir muhim cheklovlar ham mavjud: 106-moddaga muvofiq, Prezident yetti yil muddatga saylanadi va ayni bir shaxs surunkasiga ikki muddatdan ortiq Prezident bo'lishi mumkin emas; 107-moddaga ko'ra esa Prezident o'z vazifasini bajarish davrida boshqa haq to'lanadigan lavozimni egallashi, vakillik organi deputati bo'lishi yoki tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishi mumkin emas. Demak, Prezidentning konstitutsiyaviy maqomi keng vakolatlar bilan bir qatorda muddat, mansablarni birlashtirmaslik, qonun ustuvorligi va vakolatlarni topshirmaslik kabi huquqiy cheklovlarni ham o'z ichiga oladi.

Prezident va parlament o'rtasidagi munosabatlar hokimiyatlar o'rtasidagi muvozanatning eng muhim ko'rinishlaridan biridir. Konstitutsiyaning 98-moddasiga ko'ra, Prezident qonunchilik tashabbusi huquqiga ega, biroq bu tartibda kiritilgan qonun loyihasi parlament tomonidan belgilangan konstitutsiyaviy va qonunchilik tartibida ko'rib chiqiladi. Demak, Prezident qonun chiqaruvchi hokimiyatni o'zi amalga oshirmaydi, balki qonunchilik jarayonining subyekti sifatida ishtirok etadi. Bundan tashqari, 109-moddaga ko'ra, Prezident qonunlarni imzolaydi va e'lon qiladi, biroq qonunni o'z e'tirozlari bilan takroran muhokama qilish va ovozga qo'yish uchun Oliy Majlisga qaytarishga haqli.

Ijro hokimiyatini shakllantirishda ham parlamentning roli kuchaytirilgan. Qonunchilik palatasi Prezident taqdimiga binoan Bosh vazir nomzodini ko'rib chiqadi va ma'qullaydi; Vazirlar Mahkamasi a'zolari ham Qonunchilik palatasi tomonidan ma'qullangandan keyin Prezident tomonidan lavozimga tayinlanadi. Bu

holat Prezident vakolatlarini parlament ishtirokisiz mutlaq amalga oshirish imkoniyatini cheklaydi va ijro hokimiyatining shakllanishida demokratik legitimlikni kuchaytiradi.

Senatning vakolatlari Prezident vakolatlarini muvozanatlashtirishning yana bir muhim mexanizmini tashkil etadi. Konstitutsiyaning 95-moddasiga muvofiq, Senat Prezident taqdimiga binoan Konstitutsiyaviy sud, Oliy sud va Sudyalari oliy kengashi tarkiblariga nomzodlarni saylaydi, shuningdek, Bosh prokuror va Hisob palatasi raisi lavozimlariga nomzodlarni ko'rib chiqadi va ma'qullaydi. Davlat xavfsizlik xizmati raisi lavozimiga nomzod bo'yicha Prezident Senat bilan maslahatlashuvlar o'tkazadi. Bundan tashqari, Prezidentning ayrim favqulodda vakolatlari — masalan, urush holati yoki umumiy/qisman safarbarlik, favqulodda holat e'lon qilish to'g'risidagi qarorlari — uch kun ichida Oliy Majlis palatalarining tasdig'iga kiritiladi. Shu sababli favqulodda vaziyatlarda Prezidentning tezkor qaror qabul qilish vakolati saqlanib qolgan bo'lsa-da, mazkur vakolat parlament tasdig'i orqali muvozanatlashtiriladi.

Konstitutsiyaning 114-moddasida Vazirlar Mahkamasi ijro etuvchi hokimiyatni amalga oshirishi belgilangan bo'lib, u o'z faoliyatini Prezident tomonidan belgilanadigan ijro etuvchi hokimiyat faoliyatining asosiy yo'nalishlari doirasida amalga oshiradi. Bu yerda ikki muhim konstitutsiyaviy holatni ajratish lozim: birinchidan, Prezident davlat boshlig'i sifatida ijro hokimiyatining asosiy yo'nalishlarini belgilashda muhim vakolatga ega; ikkinchidan, Vazirlar Mahkamasi alohida konstitutsiyaviy organ sifatida ijro etuvchi hokimiyatni amalga oshiradi.

Konstitutsiyaning 118-moddasi Bosh vazir nomzodini Prezident taqdim etishi, Qonunchilik palatasi esa uni ko'rib chiqib ma'qullashi tartibini belgilaydi; nomzod uch marta rad etilgan taqdirda Prezident Bosh vazirni tayinlash va Qonunchilik palatasini tarqatib yuborish huquqiga ega. Biroq parlamentning Vazirlar Mahkamasiga nisbatan nazorat vakolatlari ham mavjud: Qonunchilik palatasi Vazirlar Mahkamasi a'zolarining hisobotlarini eshitishi va ayrim holatlarda ularni iste'foga chiqarish to'g'risidagi taklifni Prezidentga kiritishi mumkin. Bundan tashqari, 119-moddada Bosh vazirga nisbatan ishonchsizlik votumi instituti mustahkamlangan: bu votum Qonunchilik palatasi deputatlarining kamida uchdan ikki qismi tomonidan qo'llab-quvvatlangan taqdirda, Prezident Bosh vazirni lavozimidan ozod etish to'g'risida qaror qabul qiladi va Vazirlar Mahkamasi to'liq iste'foga chiqadi. Bu mexanizm O'zbekistonda ijro hokimiyatining Prezident, Hukumat va Parlament o'rtasidagi o'zaro mas'uliyat va hamkorlik asosida tashkil etilganligini ko'rsatadi.

Hokimiyatlar o'rtasidagi muvozanatda sud hokimiyatining mustaqilligi alohida ahamiyatga ega. Prezidentning sud tizimiga oid ayrim vakolatlari mavjud bo'lsa-da, mazkur vakolatlari Senat va Sudyalar oliy kengashi kabi institutlarning ishtiroki bilan chegaralanadi. Xususan, Prezident Senatga Konstitutsiyaviy sud, Oliy sud va Sudyalar oliy kengashi tarkiblariga nomzodlarni taqdim etadi, ayrim sud rahbarlarini esa Sudyalar oliy kengashining taqdimiga binoan tayinlaydi. Bu tizim sud hokimiyatini shakllantirishda birgina davlat organining mutlaq ta'sirini cheklashga xizmat qiladi.

Xorijiy konstitutsiyaviy huquq tajribasi ham sud hokimiyatining ijro hokimiyatini cheklashdagi rolini tasdiqlaydi. P.A. Kucherenko AQSh

prezidentining vakolatlarini tahlil qilar ekan, Kongress va Oliy sudning Prezident vakolatlarini huquqiy jihatdan muvozanatlashtirishdagi rolini alohida ko'rsatadi. Michael Genovese va Bob Spitzer esa Prezident va Konstitutsiya o'rtasidagi munosabatlarni sud qarorlari, hokimiyatlar bo'linishi va "checks and balances" mexanizmlari orqali tahlil qilgan. O'zbekiston sharoitida ham Konstitutsiyaviy sud konstitutsiyaviy nazoratning muhim instituti hisoblanadi. Shu sababli Prezident vakolatlarini amalga oshirishda Konstitutsiya va qonunlarning ustunligi hamda konstitutsiyaviy nazorat mexanizmlarining samarali ishlashi muhim kafolat bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston konstitutsiyaviy tizimida o'zaro tiyib turish va muvozanat mexanizmlari shakllangan bo'lsa-da, ularni amaliy jihatdan yanada takomillashtirish muhimdir. Birinchidan, parlament nazoratining amaliy samaradorligini oshirish zarur: parlament so'rovlari, hukumat hisobotlari, parlament tekshiruvi va boshqa nazorat vositalari nafaqat formal, balki real natijaga yo'naltirilgan bo'lishi kerak — yangi Konstitutsiya Oliy Majlisning parlament tekshiruvini o'tkazish vakolatini ham belgilagan. Ikkinchidan, Prezidentning normativ-huquqiy hujjatlari Konstitutsiya va qonunlarning ustuvorligi prinsipiga qat'iy muvofiq bo'lishi kerak — 110-modda Prezident farmonlari, qarorlari va farmoyishlari Konstitutsiya va qonunlarga asoslanishi hamda ularni ijro etish yuzasidan chiqarilishini belgilaydi. Uchinchidan, sud hokimiyatining mustaqilligi va konstitutsiyaviy nazorat samaradorligi o'zaro tiyib turish tizimining ajralmas qismi sifatida rivojlantirilishi lozim. To'rtinchidan, hokimiyatlar o'rtasidagi muvozanatni faqat "bir hokimiyatning ikkinchisini cheklashi" sifatida tushunmaslik kerak — zamonaviy konstitutsiyaviy tizimda

muvozanat davlat organlarining o'zaro hamkorligi, vakolatlarning aniq taqsimlanishi, hisobdorlik va huquqiy javobgarlikni ham nazarda tutadi. O'zbekistonlik olim H. Turdiyev ham hokimiyat tarmoqlari o'z vakolatlari mustaqil amalga oshirish bilan birga o'zaro nazorat va hamkorlik asosida davlat mexanizmini amalga oshirishi muhimligini ta'kidlaydi.

XULOSA

O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi Prezident institutining konstitutsiyaviy-huquqiy maqomini sezilarli darajada tizimlashtirgan. Prezident davlat boshlig'i sifatida davlat hokimiyati organlarining kelishilgan faoliyati va hamkorligini ta'minlovchi muhim konstitutsiyaviy institut hisoblanadi.

Shu bilan birga, Prezident vakolatlari cheklanmagan hokimiyat sifatida emas, balki Konstitutsiya, qonunlar va hokimiyatlar bo'linishi prinsipi doirasida amalga oshiriladigan vakolatlarning tizimi sifatida namoyon bo'ladi. Prezidentning vakolatlari parlament ma'qullashi, Senatning saylash va tasdiqlash vakolatlari, Vazirlar Mahkamasining parlament oldidagi hisobdorligi, ishonchsizlik votumi, favqulodda vakolatlarning parlament tasdig'iga kiritilishi hamda sud va konstitutsiyaviy nazorat institutlari orqali muvozanatlashtiriladi.

Ayniqsa, Bosh vazir va Hukumatni shakllantirishda Qonunchilik palatasining ma'qullash vakolatiga ega bo'lishi, ayrim yuqori lavozimlarga nomzodlarning Senat tomonidan ma'qullanishi Prezident vakolatlari amalga oshirishda parlament ishtirokining kuchayganligini ko'rsatadi. Bu holat

O'zbekistonda hokimiyatlar bo'linishi prinsipining amaliy mazmunini yanada boyitadi.

Ilmiy tahlil natijasida quyidagi xulosaga kelish mumkin: o'zaro tiyib turish va muvozanat tizimining asosiy maqsadi Prezident vakolatlarini zaiflashtirish emas, balki ularning Konstitutsiya va qonunlarga muvofiq, samarali, hisobdor va muvozanatli tarzda amalga oshirilishini ta'minlashdan iborat. Shu munosabat bilan parlament nazoratining amaliy samaradorligini oshirish, Konstitutsiyaviy sud va sud hokimiyatining institutsional mustaqilligini mustahkamlash, Prezidentning normativ-huquqiy hujjatlari ustidan konstitutsiyaviy-huquqiy nazoratni samarali ta'minlash hamda davlat organlari o'rtasidagi vakolatlar chegaralarini qonunchilikda yanada aniq belgilash maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, 2023-yilgi Konstitutsiya asosida shakllangan tizim Prezident hokimiyati va boshqa davlat hokimiyati tarmoqlari o'rtasida hamkorlik, mustaqillik, hisobdorlik va o'zaro muvozanatni uyg'unlashtirishga qaratilgan. Mazkur mexanizmlarning amaliy samaradorligi esa demokratik huquqiy davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN MANBALAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023-yil 30-aprel. Yangi tahrir.
2. O'zbekiston Respublikasining "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonuni, O'RQ-682-son, 2021-yil 20-aprel.
3. Qodirov E.O., Zulfiqorov Sh.X. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining konstitutsiyaviy maqomi. Toshkent davlat yuridik universiteti, 2023.

4. Hoshimxonov A.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasi: o'zaro munosabatlarning yangicha tartibi. Yuridik fanlar axborotnomasi, 2024.
5. Turdiyev H.U. Davlat boshqaruvi shakliga hokimiyat tarmoqlari o'rtasidagi munosabatlarning ta'siri masalalari. Yurisprudensiya.
6. Greene A.S. Checks and Balances in an Era of Presidential Lawmaking. University of Chicago Law Review, Vol. 61, 1994.
7. Bolton A., Thrower S. Checks in the Balance: Legislative Capacity and the Dynamics of Executive Power. Princeton University Press, 2021.
8. Genovese M.A., Spitzer R.J. The Presidency and the Constitution: Cases and Controversies. Palgrave Macmillan.
9. Shane P.M. Madison's Nightmare: How Executive Power Threatens American Democracy. University of Chicago Press, 2009.
10. Kucherenko P.A. Powers of the President in the U.S. System of Checks and Balances. RUDN Journal of Law, 2010.